

ovis, potu generoso, & esculentis quibusvis opiparis omnino abstineant; solum decoctis hordeatis, aut avenaceis, panatella, fero lactis, & cervisia tenuiori contenti: siquidem uberius alimentum minime coquitur, aut assimilatur, quin ventriculum aggravat, & cruori confusum ejus liquorem perturbat, & impetuosius effervescente cogit. Ingruente *paroxysmo*, & pro tempore durationis ipsius, nisi pro siti restinguenda, nullum alimentum ore assumatur: pro temperandis vero calore & siti, Julapia, & decocta refrigerantia, & imprimis cerevisia tenuis, & serum lactis concedi debent. *Secundo*, paulo antequam accessio febrilis expectatur, pharmacum lene exhibeatur, quod *paroxysmum*, vel præcavendo arceat, vel diaphoresin facilius procurando faciliat: in hunc usum confert Doctissimi *Riverii* potio febrifuga, ex aqua *Cardui*, cum oleo *Sulphuris*, & Sale *absinthii*: vel, & *Cremoris Tartari*, *Salis absinthii*, *sem. urtica*, an. *scrap.* ʒ. detur in decocto radicum *Acetosæ*. Cum febris declinare inceperit, & *paroxysmi* paulo remissius habeant, Epithemata febrifuga exterius applicata accessiones febriles non raro inhibent. Interea tamen, quamdiu *paroxysmi* repetunt, & ægri tractentur aded, ut, qualibet accessione, materia febrilis in sanguine congesta penitus dissolvetur; quare, cum sudor ægre succedit, Medicamentis temperatis, paulo excitetur: etiam in lecto cum blanda diaphoresi ægri se detineant per plures horas, nec ita nimis excitari permittantur: etenim sæpius observavi ægrotantes usque deterius habuisse, quoniam lecti impatientes, priusquam effluvia vaporosa satis exhalarent, vestes induerunt.

Tertio, quoad symptomata, & accidentia particularia, quibus ægroti in hac febre infestari solent, eorum quamplurimis, cum remediis, & curationis methodo hætenus descripta, satis prospicitur: contra sitim, ardorem, oris & linguæ scabritiem, vomitus, diarrhoeam, syncopen, aut lipothymicæ metum, præscriptiones in aliis febribus vulgò usitatae satis commodè huc transferri possunt: quæ autem peculiarem medendi methodum in hoc morbo exigere videntur, sunt imprimis capitis, & cerebri, cum nervoso genere affectiones, quibus ni tempestive occurratur, exinde in magnum vitæ discrimen ægrotantes citò adducuntur: circa hujusmodi capitis mala indicationes sunt duplicis generis: si ex torpore, somnolentia, vertigine, aut cephalalgia consistet, succum nervorum nimis hebetem, & quasi vapillum existere, idòque cerebrum & corpora nervosa non vegete satis actuare: præter remedia superius tradita, & imprimis vesicatoria, in hoc casu optime conducunt medicamina Sale volatili referta: quare *Spiritus Cornu-cervi*, sanguinis, necnon Sales eorundem, egregii sunt usus: si vero liquor nervosus sit nimium acris, aut effluvia, à sanguine æstuante suffusa, *Spiritus animales* in distractiones agant, ejusmodi è Sale volatili remedia, paulo in minori quantitate, cum fructu adhibentur. Insuper crebra sanguinis missio, & medicamina ejus fervorem demulcentia conducunt, uti emulsiones, serum lactis, aqua simplex uberius propinata; opiata in hac febre caute admodum usurpentur, nam phrenesis ab iis sedatâ sæpius in lethargum, aut altum stuporem commutatur. *Hætenus THOMAS WILLIS.*

THOMÆ SYDENHAM

Febris Pestilentialis & Pestis, Annis 1665, 66, Londini grassantium, descriptio, &c.

IN superioribus obiter admonui è febribus nonnullas in malignarum classe vulgò reponi, cum indomita symptomatum sævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenosa morbi indole, sed à therapeia perperam administrata proficiscatur. Nam cum ad morbi solutionem à natura destinata haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temerè instituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomia, ac omnibus susque deque conversis, non modò tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verum morbus jam à seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui *Febris verè maligna* non est omnium dierum morbus, utpotè quæ ab aliis *Februm* speciebus ob symptomatum anomaliam eâ nomenclatura utcumque insignitis, totâ suâ ideâ ac ingenio dissideat. Reverâ enim cum ipsissimâ *Peste* specie convenit, nec ab ea, nisi ob gradum remissionem, discriminatur. Quocirca utriusque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Acris massæ occultam ejusmodi sive crasin sive texturam obtingere, quæ diversarum diversis temporibus ægritudinum ansa atq; pararia existat, nemini obscuram est, qui modò animadvertit unum eundemq; morbum certâ aliquâ tempestate insignitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixisse contentum, ulterius non grassari. De variolis, ac imprimis de *Peste*, hujusce capitis argumento, res est sat superque manifesta.

At verò quæ qualisque sit illa *aëris* dispositio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans Philosophantium turba nugatur, planè ignoramus, quicquid sit, hoc saltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem merituissimo jure veneramur, quod *aëris* constitutiones *λογμωδεις*, id est, *Pestem* malorum omnium immanissimum, ac humano generi maximè internecinum inferentes, rariùs evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minus exitibus suscitandis interserviant. Undè sit quod hunc orbem nostrum *Britannicum* *Pestis* vix frequentius quàm post annorum circiter triginta vel quadraginta intervalla (summo sc. pernicietis vigore, at tota furiarum acie) adoratur. Quæ per annos aliquot *Pestem* insigniorem subsequentes, sparsim occurrunt pestiferorum funera, paulatim imminui ac evanescere solita, *Pestilenti* *aëris* diathesi etiamnum ex parte perseverandi, nec dum in aliam salubriorem penitus immutatæ attribuenda sunt, quippè quæ antegressæ messis duntaxat spicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, sit ut *Febres*, quæ anno post gravio-rem *Pestem* uno aut altero passim grassantur; *Pestilentes* esse soleant; & licet aliquibus verè *Pestis* notis destitutæ, tamen ejusdem naturæ ac indolem quamplurimum referant, nec non consimilem medendi rationem sibi vindicent, quemadmodum inferius ostendemus.

Verum præter istam *aëris* constitutionem, cetera causam communiorem, accedat oportet & alia procatartica, nimirum *μιασμα* sive semini à pestifero

pestifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore consortio, vel mediatè ac per fomitem aliudè transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem diximus aëris diathesi fieri contingat, ab exigua primùm scintilla mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universò aëri per istum terræ tractum à Pelle, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeò ut ad tritissimæ aëritudinis propagationem jam non amplius vel fomite, vel personali consortio opus sit, verùm quemcunque hominem, vel summa cura à Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intro subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad asslatum excipiendum paratis, referunt.

Quamquam autem hic morbus, cum duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam Epidemica aëris constitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac Æstivem ambigit, utpotè quæ ad producendam aëritudinem, cujus essentia in humorum *φλογώσεως* sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea atque accommodata sit. Porro & sua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non secus ac ceteræ rerum naturalium species. Nascitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente colabascit, donec tandem aërem in diathesin huius morbo adversantem, glacialis bruma transmutet.

Quòd si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm seminum Pestilentiale, nullà aëris mutatione domabile de alio in alium perpetua propagationis serie transmitteretur, fieri non posset, quin ubi in frequentiore aliquam Urbem semel pedem inulisset, continuatà strage funera usque & usque densaret, donec tandem nemo superesset, in quem Pestilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium sæpè evenisse animadversum est numero extinctorum, quos unica mensis *Sextilis* septimana ad aliquot millia extulerat, sub *Novembris* exitum valde imminuto ac propemodùm nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse, quod & nonnulli auctores factum prodiderunt, ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primùm exeret; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodùm debacchatur. Interea, aëris dispositionem quantumvis *λεμώδη* pesti suscitandæ per se imparè esse vehementer suspicor, quin Pestilentiae morbum alicubi semper supersitem aut per fomitem, aut per pestiferi alicujus appulsum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non nisi accedente simul idoneà aëris diathesi popularem fieri. Aliàs enim non assequor, qui fiat, ut in eodem coeli tractu dum unum aliquod oppidum Peste gravissimè affligitur, aliud non longè distitum, omnem commercii necessitudinem cum loco contagioso cautè inhibendo, prorsus immune se præstiterit; quemadmodùm non an è multos annos Pesti per universam ferè *Italiam* immaniter grassanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruria* fines penitus interclusit.

Primus insultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Februm intermittentium accessiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, ac si torculari premerentur, Febris ardens usitata

symptomatum *εὐδμήνη* stipata, indefinenter ægios divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna *Bubonis* vel *Parotidis* eruptio, quæ materiam morbificam foras ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet: Rariùs quidem accidit, ut circa ullam Febris præfensionem ingruat, ac homines de improvviso è medio tollat, *maculis purpureis*; præfensionis interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur, erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadversione dignum) nisi in Pesti admodùm funestæ exordio vix contingit, remittente ac resactâ jam lue, aut in annis, in quibus non exiit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec Febre, nec graviore aliquo symptomate prægresso, quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minus perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro lubitu obambulare, ac communia vitæ munia, sanorum more, spretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterum quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minus importunam ille facere videbitur, qui à me postulatit, quid hanc aut illam aëritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissim suscitaret. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes natura parens exequitur, quæque uspiam è causarum gremio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas, altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minus quàm animalium, aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnopere urgebit ista Quæstio, Qui demum morborum medela administrabitur, dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experientia comprobatae cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam similarium omnium morborum ortus à qualitatibus vel primarum, vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, propè est ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ à particularum sanguinis spirituosorum *inflammatione* originem ducit, utpotè cujus naturæ subtilissimæ, præ tenuitate sua, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod si subtilitate qua potest, maxima pollet (ut in principio & statu constitutionis Epidemicæ videre est) subito ac quasi ex improvviso calorem nativum dissipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam subito extinctorum maculis purpureis undique conspersis, atque foedatis; nempe Febris cruoris præ intestini conflictus violentia dissilientibus, & compage ipsius prorsus dissoluta. Atque hæc tragedia præ hujus quasi flammæ subtilitate eximia, etiam sine aliqua sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius aëritudinis præfensione, cietur. Secus quàm ut plurimum accidit, ubi causa morbifica minus subtilis existit, & quasi obtusiori telo vitam insetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuspidè graciliori præditum pulvinari supponatur, ac vi adigatur, illud, æque

æquè ac ab obtusore instrumento similiter adacto, in sublime non attollitur, sed perforatur. Verùm ejusmodi subitanea extinctio rarius occurrit, nec nisi (ut supra innuimus) circa initium Pestis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febris, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantisper excurrit, donec particulae cruoris inflammatae provido naturæ ductu ad Emunctoria amendantur, ac ibidem ad instar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres, quas pestilentes vulgò appellant, producere solet; ut in sine pestilentis constitutionis sæpenter accidit, ac forsitan etiam uno alterove post anno, donec ista Februm species prorsus dispareat.

Certè, me judice, in inflammatione ista, quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet. Est enim morbus hic apud saniores Medicos Febris Continua à sanguinis parte tenuiori corrupta ac inflammata originem ducens, quæ, ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis sæpè non appareat) Macula rubra, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Solvitur autem ista Febris, postquam uno atque altero die ægram afflixit, criticè per hunc tumorem, & proindè aliquando in glandulis sub alis, vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit. Et ferè invadit hoc malum ut Pestilentia, cum horrore & insequenti calore Febrili, ita qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripit, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodat. Quibus accedit quod & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Authores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulae sanguinis leviusculè ustulatae ac quasi syderatae brevi spatio foras ablegantur, sponte sua, nec ulteriorem noxam molita, extinguntur.

Verùm tamen ignis noster isto *Sacro* longè *divinior* est, ut qui summa qua pollet substantiæ tenuitate intimiores corporis recessus ad instar fulgeti permeare aptus natus sit spiritibus cruoris derepente proffigatis, ipsiusque compage nonnquam citius dissoluta, quam Natura præcipiti malo oppressa, Ebullitionem Febrilem (solemnem nempe machinam quæ quicquid sanguini infestum est, suis è sinibus amovere satagit) concitare valeat.

Quod si quis mihi hic litem patet de eo quod hunc morbum ab inflammatione oriri existimem, is attendat non modò Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententiæ suffragari; nempe sanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum ac Rheumatismo laborantium sanguinem planè æmulatur; adustam *Anthraxum* faciem, Pyrotici actualis impressioni non absimilem; nec non *Bubones* ipsos, qui inflammationem æquè solemniter excipiunt ac eandem alii cujuscumque generis tumores consequi solent, uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas qua Epidemica Pestis ut plurimum exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur, eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æstivumque medium est, *Pleuritides*, *Angina*, aliæque inflammati sanguinis affectiones populariter ingruere consueverunt: quem-

Tem. II.

admodum etiam nunquam frequentiores mihi visæ sunt, quàm per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londinensis* exortum antecesserunt. Nec verò nullius est momenti illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum ac saluberrimum extitisse; omnesque qui à Peste immunes perstiterunt nunquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos qui ab eadem convalescent, cachexiæ aliisque affectibus à residuâ priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quod & quantæcumque latitudinis, *Apostemata* & *Carbunculi*, postquam inflammatae particulae unà cum sanie decessisset, Chirurgicis auxiliis, usque non admodum conquisitis, facillè sanata fuerint.

Verùm perquirat hinc fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, quæ fiat ut medicamenta calidioris census, qualia sunt *Alexipharmaca* propè omnia, tam ad hujusce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin, tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa dumtaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoreticos, quam suscitant, beneficio, quo particulae sanguinis inflammatae distillantur, atque exterminantur. Quod si fortè exhibita sudores commovere non valeant (ut sæpè accidit) mox sanguinis incendium ab additio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotarium* calidorum usum passim deprædicari, at quo emolumento, adhuc probandum restat. Imò vitium liberius ingurgitatum, aliquaque fortiora præservativa status horis dietim assumpta, complures, qui alàs salvi intactæque verisimiliter permanissent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum Februm Therapeiam attinet, erunt fortasse, qui me temeritatis atque arrogantiae eo nomine infimulabunt, quod ab Urbe dum nuperæ Pestis grassaretur, maximam partem complurium miliarum intervallo semotus, adeoque observationum copiâ minus instructus, de hac re tamen disserere sustineam. Verùm cum Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset, tamen ea, quæ crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hæcenus defuit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quod meam de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eo in universum dirigendæ sunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum, sicut ut methodo, quæ natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam ac tutiorem ex nostro penu atque artificio vice illius substituiamus. Nisi fortè hic aliquis regerat rem etiam satis feliciter per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verùm enim verò annon auxilium quod præstant hujusmodi medicamenta, potius manifestæ ipsorum facultati, quàm sudores astatim proliciendo simul materiæ morbificæ exitum speriant, quàm occultæ cuidam indoli, quæ à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri

referri debeat, magnam atque ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodo, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrum evacuationem aliquam sollicitando, potius quam virtute quadam specifica ægrotantibus non succurrant. Quæ enim, v. gr. in *lue Venerea*, vel *Mercurium* vel *salsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca abjiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut feces, hæc verò sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriamque ipsius perniciæ alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanica tolli posse.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò spectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione suo more & modo auxilium suppeditetur; advertendum venit, quòd in verâ Peste Natura, dum neque sponte suâ aberrat, neque vi aliquâ transversim agitur, per *abscessum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, undè materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atqui in Febre, quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa, quam natura in utroque morbo præmonstrat, via ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum si quis materiam veræ Pestis, ope sudoris amoliri satagat, is diversâ à natura via insistit, utpotè quæ id per apostemata molitur. Contra verò qui aliàs quam per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu ac *sensu* nequaquam convenientem. Cæterum in Peste vera, quoniam idoneo ac certo remedium genere naturalis morbificæ materiæ ejectione, id est, apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat, nisi quis fortè victum corroborantem atque Cardaca ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multum dubitarem ne ægrum, jam plus æ suo calefcentem, in majorem æstum conjiciant. Certè sudores in hoc casu frustra esse compertissimum habeo; quamquam haud inficior post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare, quem ego à sudore proficisci minimè arbitror; utpotè quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cum jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis vehementius incalcescat. Verum quàm fallax & insida sit hæc peccantis materiæ per apostemata à sudoribus foras evocata, exterminatio, testor funestos eorum exitus, qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisque (ut modestissimè dicam) medicationis ac morbi periculum evasit. E contra verò multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius sive naturalis sive vitalis, sive denique animalis facultatis læsione percepta, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optime valentes, ad sudandum in cubilibus compoiti, ab eo ipso tempore deterius se ha-

bere inceperint, ac demùm ingravescentes ægritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque aleæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem ex eo manifestum est, quod interdum *Bubo* qui primùm laudabiliter ac cum symptomatibus remissione protuberavit, postea ex improviso dispareat, ejusque loco *Macula purpurea*, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem inferere ac sustentare debuerat, alioversum per ambitum corporis distrahendo ac dissipando leves in auras distulerint. Ut ut si, hoc saltem planissime constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amolientiæ causæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minùs commodè, quàm à *malignitate*, ut loqui amant, eximie perniciæ causa atque origo peti possit. Nam & in *Arthritis* aliisque morbis, qui exiguam habent mal gnitatis suspicionem, materiæ morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifesto consequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propensionem pressim, ac passibus æquis sequi tenetur, hic ejusdem auspicii renunciare debere. Cujus effati veritatem, quia paucissimi hætenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Pestis intulit, haud paulo auctor evasit.

Quare cum minimè securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, quâ demùm arte secundæ quam diximus Intentioni satisfiat, nempe aliam atque à Naturali diversam hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud plebsque audire in hoc morbo venæ-sectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæstione momenta, quâ par est æquitate atque candore, paulisper expendam. Ac primùm quidem Medicorum, qui grassante nuperæ lue in Urbe persistierunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, nec non tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus sustinere esse animadvertit? Parcâ quidem, vel tumore jam conspicuo, sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cum mediocri tantum quantitas crâris admittitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio è manibus eripitur, nec interea alia satis efficax materiæ morbificæ evacuandi ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ-sectio, cum à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentius facturatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverso hoc ritu administratæ, noxam, à contrariæ patronis universim ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractionem validissimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio* aliisque Observationum scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentire non possum, donec intellexero, quid

Quæstioni superius propositæ respondeant. Sanè venæsectionem in Peste convenire, complures, iique gravissimi scriptores jampridem senserunt, quorum præcipui sunt *Ludovicus Mercatus, Joannes Cossius, Nicolaus Massa, Ludovicus Septalius, Trincavelius, Forestus, Mercurialis, Aliomarus, Paschalius, Andernachus, Pereda, Zacutus Lusitanus, Fonseca*, alique. Verùm qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos postulamus, sanguinis detractione collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botallus*, Medicus superioris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palæstra versari videat, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re differentem, Ego (inquit) *no uno verbo dicam, nullam Pestem esse puro, cui hac non possit esse salutaris supra omnia remedia, modò opportuna & quantitate convenienti usurpata sit, propterea quod aut tardius aut parcius quam opus esset, aut quod utroque modo circa eam usurpanda peccatum sit.* Et paulò post hæc subjungit: *At in tanta timiditate & parca detractione qui fieri potest ut qui rectè possit judicare quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus pro cuius curatione requirebatur detrahitur quatuor sanguinis, in quo una tantum detrahitur, si hominem interficiat, idè interficit, quia sanguis est missus, sed quia non iusto modo missus est, nec fortè etiam opportune.* Verùm nebulones nequissimi & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per fas & nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitia non faciunt, ignorantia tamen prava dispositionis efficiunt: utraque certe perniciosa, sed illa magis. Quæ omnia experientia confirmaturus, paulò inferius sic pergit; *His observatis nemo rationis capax iure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirifice & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare; quod ipsi profecit ab annis quindecim facio. Idè in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & montibus Hannonia ab hinc quadriennium, & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proxime actò, in omnibus meis agrotis (qui innumeri fuerunt) nullum profectum ac salutarium reperi ipsa largà & tempestivà sanguinis missione.*

Deindè ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens, huc transferre supersecedo. Libet tamen rei in hac nostra Britannia antè aliquot annos gestæ historiam oppido raram ac à proposito nostro non alienam, hic loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates, quæ hanc patriam nostram miserrimè affligerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac fortè in Castrum *Dunster*, quod in provincia *Somersetensi* situm est, aliundè invecit, aliquot præsidariis cum macularum efflorescentia detrepente examinatis, complures etiam alios corripuisset, Chirurgus quidam qui à longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, à præsidii præfecto enixe rogat ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere, quo annuente, singulis agris, statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copia detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena percuta est, nec aderant vascula quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam à Phlebotomia nul-

lum omnino remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis, quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidem desideratus est. Vir Nobilissimus juxta ac morum probitate atque fide spectabilis *D. Franciscus Winobam*, militum Tribunus, ac prædicti castris tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnum in vivis est, pro eà quæ est humanitate, rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihi met ipsi circa hanc rem singulare ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferius accipiet, ubi pauca ea, quæ desæviente nupera *Peste Londinensi* à me usu atque experientia annotata fuerunt, inferius ostendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mente tantum ac judicio assequor, verùm etiam reipsa atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, præ ejusdem per Venæsectionem evacuatione mihi multis nominibus aridet; utpotè quæ nec ægrorum vires æquè prostrernat, nec Medicum infamiae periculo obiciat. Atqui & hæc difficultatibus suis non vacat; primò enim, multis ac præsertim calidioris temperamenti juvenibus, sudores ægrius proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatori tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut quò tristioris adhuc omnis est, vanà spe aliquantisper lætatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cùm enim præcipua hujusce mali labes in spirituosiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior, quàm in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demùm facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum distensas prorsus frangit ac comminuit. A qua fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse cenfeo, quippè non secus ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inficta, primò intensius rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi post tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ satis promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturius (nempè totà materià morbosa nondum penitus dissipata) abruptatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire inceperant, postea deterior evadit conditio. Nam subducta quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus nunquam perducuntur, (quemadmodum etiam in *Varicellis* accidere solet, quoties æger per primos dies impensius sudavit) recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus operâ eo, quo superius innuimus, modo sæpè cithymata imminentis lethi indicia foras propelluntur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentius patefcat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio à nupera luis primordiis ducto, summâ fide edisserere lubet.

Nobilem scæminam ineunte *Maiò* anno 1665: ætatis circiter 21. annorum, ac temperamento

fanguineo præditam invisit. Præter Febrem ardentem, quæ paulò ante invaserat, vomitiones importunæ, aliæque symptomata febrilia ægram excruciant. Curationem à Venæsectione auspiciatus, postero die ad præcavendam Diarrhœam, (quæ, ut in hujusce Tractatus initio monuimus, ob omisam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio, Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit) Vomitorium imperavi, quod satis commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cum ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab ea, quæ superius tradita est, quæque constanti successu serie hætenus à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca adscito in negotii societatem Medico alio seniore, venæsectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valde anomala ac inconsueta (malignitatis egregiæ indicia vulgò habita) ingruiebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum variè exagibat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem, etiam post reiteratam venæsectionem in prædicta ægra perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxisse; nec non sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non ab similem fuisse, quin & tussim aliquam & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porrò & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris ac initium æstatis complectitur, quæque Febris continuè producendis minus esset idonea, (illæ enim hoc tempore suâ sponte quasi diffiliunt & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumonice signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spirituales delitescens, etiam si nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni, ut eadem omnino mihi methodo procedendum fuisset in prædicto casu arbitraret, quâ in Pleuritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæsectionibus, quales ad Pleuritidem supra laudantur, curationem commisi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium Junii, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valde populariter grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convalescerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari

coepit calamitosa illa Pests quæ eò tandem truculentia devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in hac una urbe extinxerit.

Febri autem illi, de qua modò loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definitò pronuntiare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore ipsissima Pests cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu, in mea vicinia afflixit, eandem tam in primo morbi insultu, quàm in decursu, accidentium *evdfoμev* adfuisse. Cæterùm cum proximo pariete ardente propius ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suavis numerosissimis fugientium turbis me adjunxi, familiam etiam meam ad aliquot ab Urbe lapides subductam. Eò tamen vicinis meis maturè redi, ac dum calamitosa illius luis in tantum perseveraret sævitia, ut fieri non potuit, quin meliorum Medicorum penuria ad Pestiferorum auxilium advocaret. Nec multo post complures Febricitantes invisit, quorum Febrem, illius quæ ante decessum meum tam prosperis ægrotantium rebus, à me tractata fuisset, morem atque genium æmulari non sine magna admiratione deprehendi. Idèque propriam experientiam fretus ceu duce, quibuscumque præceptis umbratilibus anteposendo, Phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberalius sanguinem (cui etiam Pisanæ ac diætæ id genus refrigerantis usus accessit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutus præstantium prætervia, qui præjudiciis inanibus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno ægrotantium malo, quibus, saltem dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omnino detraheadus fuerat,) insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proinde alium à venæsectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnopere ex usu futurum judicavi. Nocenti quod aliquando infans dedi, non ex eo, quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hic adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu atletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cum nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptam etiam pisanam cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacuram subiit, quâ etiam sequente aurora similiter multatus est. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum invisens, eum quidem multò melius se habere, & nihilominus amicos ejus adversus ulteriorem venæsectionem animis vehementer obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram dumtaxat venæsectionem dicitans, quæ ægrum in sicco collocaret; sin contra nitè pergerent, satius fuisse, ut nullo omnino sanguine detracto curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certius interiturum. Præfagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionem corrupisset,

corripisset; maculæ purpureæ postmodò eruperunt; nimirum materiæ peccantis reliquis, quas radicibus evacuari oportuit, cum jam omnem abscessus spem Phlebotomia toties repetita abstinisset, morâ suâ universam cruoris massam pervertentibus; ejusdemque compagem subtilitate eximâ d'umpentibus, Ager autem post aliquot horas satis concessit. Cum ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occurfus mihi molestiam faceretur, magna cogitandi sollicitudine mecum agitavit, equis demum reperiri possit medendi modus, qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum offensionem æquè incurreret. Re diu multumque apud animum meum deliberata, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuum, ac omnibus numeris absolutam, deinceps expertus sum.

Primò, siquidem tumor nondum protuberaret, sanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quo factò, Diaphoresis, cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò summam habebat difficultatem, verum etiam majorem incendii, proindeque ecchymatum purpureorum periculum minuitur, factis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis sacturam, quæ utut exigua, aliàs gravissimum incommodum attulisset, diaphoresis immediate subsequens beneficium abundè compensavit. Post Venæsectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minima interposita mora stragula ægrum obrui, ac laciniam lanam sincipiti alligari jussi, quæ quidem capitis obiectio ad sudorem ciendum plus proficit quàm quis facile crediderit. Deindè, si vomitus non adesset, hæc & similia hydrotica exhibui; *℞. Theriac. Androm. ʒʒ. Elec. de ovo. ʒi. pul. e. ebel. cancer. comp. gr. xij. cochineil. gr. viij. croci gr. iij. cum s. q. succi. hirs. s. bolus. quem sumat 6â quaque horâ, superbibendo Cochl. vi. seq. Julopii.*

℞. Aq. Card. benedicti & scord. comp. an. ʒiij. aq. theriac. still. ʒi. syr. caryophil. ʒi. mis. s. Jul.

Quòd si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febris Pestilentialibus sæpius accidit, medicamentum sudoriferum tanisper propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quòd linteaminis pars subindè ad colligendos huius vultui superinduceretur) sudor promanare inciperet. Nam (quod quidem observatu summe dignum est) cum materiæ morbificæ radii versus ambium corporis sese exporrigant, illud alvi profusivum & vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis, ac in ventriculum & intestina decumbentibus provenientes, ultro sedantur; Adeo ut quantacunque stomachi subversio præcesserit, assumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant.

Memini cum me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre Pestilentiali graviter ægrotantem vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo, sermonem iniecerem, resuit se jam varia æque fortiora sudorifera incassum propinasse, siquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis quæ antea exhibuisset, vel irgratissimum ac summe fastidiosum, ne illud deinceps evometur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à sola stragularum mole paululum maduisset, largiorem Theriaca

Venæ bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copiosiore sudore conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad institutum redeam, inceptam jam diaphoresin haustibus *Zythogala salvia alterata, vel cerevisia, cui macis aliquantulum incoxerit*, subindè repetitis, ad naturalis diei spatium continuari præcepi, absterisione interim omni religiosè interdicta; imò nec infra quatuor ac viginti horas à sudoribus finis indulium utcumque malidum ac immundum mutari permitto; Id quod summa cautela observari velim. Quòd si sudatio angustiori temporis limite circumferibatur, recrudescat illud symptomatum seviria, atque ægroti salus, quam proluxior diaphoresis extra aleam consiliaisset, in acie novaculæ relinquatur.

Et profectò *Diemerbroeckiam* aliosque nequeo satis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet ægrotantium viribus consulatur. Primò enim ægrum sudore disfluente viribus melius quàm antea constare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillum versato non potest esse animadversum. Quid me in hac re usus atque experientia docuit, palam eloqui ac etiam propugnari non verebor. Multi me auctore in 24. horarum diaphoresin conjecti tantum abest, ut se exinde debiores factos quaererentur, quin totius quantum supervacanei humoris sudando decussisset, tantundem novi roboris sibi accrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sæpè non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multò plus levaminis afferret, planè ac si vere criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porò in summo sudoris vigore jussibus ac fortilibus confortativis ægrum reficere, quid secum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa obiectio de virium ad longos sudores perferendos impotentia. Si quæ igitur defectio sub finem imminere videatur, jussu ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia forberi permitto; quæ cum cardiacis & haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactioni abundè succurrunt. Cæterum in re adè manifesta non opus est, ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palam proclamat, videre est, quod quando æger sudore disluit, benè se habere existimet, neque minus ex astantium iudicio res tota in vado constituta videatur; Atque quàm primùm corpus arefcere incipit ac sudor abruptur, omnia in peris ruant, morbo quasi post minio redeunte.

Per horas à finito sudore viginti quatuor; moneo ut frigus caute vitetur, indusium sponte sua in corpore arefcere permittatur, potulentia omnia calidiusculè hauriantur, & *Zythogalæ salvia alteratæ* usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infusione sc. thamarind. sol. senna. rhubarb. cum manna, & syr. rosar. sol.* Atque hæc medendi ratione, anno à Peste proximo; complurimis Febre Pestilentiali correctis sanitatem restitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus est, postquam eandem exercere inceperam.

Verùm ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hæcenus non sustinui, verò ne materia morbifica in depleta vasa confertim remeante, subitaneus ægri interitus destinatam diaphoresin

anteverteret. Nihilominus fortasse satis tunc administrari poterit Phlebotomia, modò confestim ab ea peracta, ac nulla mora interjecta eliciantur sudores, qui ad spatium superius requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longè minore salutis periculo, quàm si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodum incerta ac fallax existit, seriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque usquam proposuisse, nisi quod probe exploratum habeam. Sanè cum supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordis testem, me non solùm ægrorum omnium, cujuscumque demùm fortis, qui sese curæ meæ concrediderant, summâ fide ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo à me aliàs tractatus est, quàm ego memet tractari cuperem, si mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri possit, morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantumcumque in hoc scientiæ genere accessionem, etsi nihil magnificentius, quàm *odontalgia* aut *clavorum pedibus* innalescentium curationem edoceat, longè maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompa, ac levicularum rerum notitia, quæ fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quàm *Ar. hitcho* ad construendas ædes *Musica* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè sinistra interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti nempe Diatriba, *Natura* nomine sæpiùs utor, illique varios effectus attribuo, perindè quasi rem aliquam singularem & forsùm subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi representarem, quæ ratione aliqua & consilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur, quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verùm ad me quod attinet, ut nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adedque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solùm, verùm etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licèt, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequentur. Nimirùm supremum illud Numen, cujus vi producta sunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinita sua sapientia sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant, neque frustra quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti Rerum Fabricæ, suisque privatis naturis maximè accommodum, exequentia perindè atque *automata* non pro suo, sed artificis consilio moventur.

THOMÆ SYDENHAM
SCHEDULA MONITORIA
DE
NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

Illam hic addimus, etiamsi Febris de quâ agitur, verè Maligna, & ut vocant, Castrensis, dici non mereatur.

TAmetsi ingravescens jam ætas, & à diuturnis morbis pænè confecta, missionem à Cogitandi peno, Meditationeque intensiori vel eo nomine sibi jure postulare videatur; attamen non mihi tempero, quin vel propriæ sanitatis dispendio, alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu Novæ cujusdam Constitutionis, à qua pendet Febris Nova species, à nuper grassantibus multùm abiudens.

Memoriâ recolendum est, quòd in Autumno, Anno 1677. Febres Intermittentes se primùm exerebant, quæ quotannis increbrescentes, & Epidemias salutaris factæ, donec ad suum statum sive *axpud* pervenerint, postmodùm sensim decreverunt; & postremis hujus Constitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, ac ne vix quidem haberi poterint. Quâ de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidissimâ fuisse infestatos; penultimum maximè, nempe Annum 1683. in quo ita enormi Brumâ intemperies desavebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intensissimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, videri unquam. Quippè quo Thamesis, Nobilis fluvius, ita prævalido gelu compaginabatur, ut Curruum circumcursantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numerosissimam hominum frequentiam, solidi instar pavimenti, facillè sustenaret. Subsequens Annus 1684. licèt nec intenso frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multùm ei utrobique cessit. At cum primùm exolveretur gelu Anno 1685. mense Februario, exorta est Febris ista, de qua jam agere institui; quam quidem ego novam Febris speciem esse arbitror, atque Febri, quæ per octennium ultimò prægressum invaluit, esse prorsus dissimilem.

An hujusce Constitutionis mutatio mutationi manifestarum aëris qualitatum, quæ per binas has hyemes successit, tribuenda sit, ego non satis scio; quum pro comperto habeam alterationes quòd sensibiles Annorum qualitates, utcumque dispares; morborum Epidemicorum species non protulisse; & certam annorum seriem; quantumlibet annus unus ab alio, externâ facie & temperamento discrepaverit, nihilominus omnes in eadem Februm Stationariarum specie producendâ convenisse. Quod cum seriò animadverterim, opinari mihi subit, sicut à me aliàs dictum fuit, Constitutionis mutationem à secreta aliqua abditâque alteratione in terra visceribus Atmosphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœlestium influxu aliquo maximè pendere. Tamesti hic est notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoria, sicissimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia constrinxerat; nec quicquam remissit, donec mensis Martius adolesceret; quo quidem tempore, quamprimùm fufiscente gelu terra solveretur, mox Febris Pestilentialis, postmodùm ipsa Pestis